

1.čtení: Jeremjáš 31, 31-34

2.čtení: Jan 8,30–36

Ježíš mluví k lidem, z nichž mnozí na základě jeho slov uvěřili. To je přece krásná zpráva. Mohli bychom čekat, že se zaraduje z úspěchu a přivítá nové následovníky. Jenže Ježíš jejich počáteční nadšení nepřeceňuje. Říká jim: „Zůstanete-li v mém slovu, jste opravdu mými učedníky.“

První souhlas ještě není učednictví. Rozhodující není chvíle, kdy nás Ježíš osloví, ale zda v jeho slovu zůstaneme – také tehdy, když nás znejistí a ukáže nám něco, co o sobě nechceme slyšet.

Člověku se při tom vybaví devadesátá léta. Po pádu komunistického režimu byly kostely plné a při sčítání lidu v roce 1991 se k nějaké církvi přihlásilo téměř 45 procent obyvatel. O dvacet let později to bylo už jen kolem 14 procent. K naší církvi se v roce 1991 hlásilo přes dvě stě tisíc lidí, v roce 2021 už jen asi třicet dva tisíc. První porevoluční otevřenost u mnoha lidí nepřešla v trvalé zakotvení.

Ježíš zde však nemluví pouze o členství v církvi ani nechválí vytrvalost za každou cenu. Říká: „Zůstanete-li v mém slovu.“ Zůstávat neznamená nemít pochybnosti. Znamená to neutéci od Ježíšova slova ve chvíli, kdy se nám nelíbí, ale dál mu naslouchat. Zůstat u něj i tehdy, když jeho pravda naruší naši dobrou představu o sobě.

A Ježíš naruší dobrou představu svých posluchačů hned další větou: „Poznáte pravdu a pravda vás učiní svobodnými.“ To je urazí. Okamžitě odpovídají: „Jsme potomci Abrahamovi a nikdy jsme nikomu neotročili.“ Jsme potomci Abrahamovi – to znamená patříme k vyvolenému Božímu lidu. Jsme ti, které si Bůh vybral. Proč by právě nás měl někdo osvobozovat? A přitom jejich vlastní dějiny vyprávějí o otroctví v Egyptě, o babylónském zajetí i o současné nadvládě Říma. Jako by nechtěli vidět nic z toho, co narušuje jejich představu o vlastní svobodě.

A to je běžná lidská reakce. Když nám někdo řekne něco nepříjemného, nezačneme vždy přemýšlet, zda nemá pravdu. Začneme se bránit. Člověk závislý na alkoholu řekne: „Copak se každý někdy nenapije? Mám to pod kontrolou.“ Kuřák tvrdí, že by mohl přestat, kdyby chtěl – jenom nechce. Člověk propadlý nakupování nám vysvětlí, kolik peněz díky výhodným nabídkám ušetřil. Společné mají jedno: nechtějí si připustit, že to, co si kdysi svobodně zvolili, už začalo rozhodovat za ně.

A Ježíš pokračuje: „Každý, kdo hřeší, je otrokem hříchu.“ Protože právě tohle hřích umí. Často začíná jako naše svobodné rozhodnutí. Uděláme něco, co není správné, omluvíme si to sami před sebou, vysvětlíme to ostatním, a především - nenazveme to hříchem. Přiznat, že jsme jednali špatně, je těžké. Chceme o sobě smýšlet jako o dobrých lidech. Proto si říkáme: Tohle by na mém místě udělal

každý. Za mou nevěru může manželka. Lhal jsem jen proto, že jsem druhé nechtěl zklamat. Okolnosti mě donutily. Za to mohou moje geny.

Okolnosti, zranění a zkušenosti z minulosti samozřejmě mohou vysvětlit, proč je pro někoho odolat určitému pokušení těžší než pro druhého. Vysvětlení však ještě není ospravedlněním všeho, co děláme. Jak se říká: dá se to pochopit, ale nedá se to omluvit.

Z jednotlivého činu se pak nenápadně stává způsob jednání. To, co začalo jako výjimka, se mění v pravidlo. Lžeme i tehdy, když už nemusíme. Podvádíme, protože nám to přináší výhodu nebo pocit převahy. Znovu saháme po tom, co nám poskytuje rychlou úlevu, i když víme, že nás to ničí. Nejprve si vybíráme my. Potom už jako by si vybíralo něco v nás. Jednotlivý čin se stane zvykem, zvyk způsobem života a způsob života vězením. To, co jsme si kdysi zvolili, nám postupně bere schopnost volit jinak. A právě tomu Ježíš říká otroctví hříchu.

„Otrok nezůstává v domě navždy, navždy zůstává syn.“ Postavení otroka je nejisté. Musí se snažit, aby pánovi vyhověl, protože může být poslán pryč. Syn však zůstává doma díky vztahu. Patří tam. Nemusí si své místo každý den znovu zasluhovat. Mnoho lidí podobně prožívá vztah k Bohu. Snažíme se více věřit, více se modlit a lépe plnit Boží vůli, abychom si zajistili jeho přízeň. A protože nikdy nejsme dost dobří ani dost věřící, říkáme si: Musím se ještě víc snažit, jinak mě Bůh odmítne.

Ježíš nám však nepřichází říci: „Až budete lepší, Bůh vás začne milovat.“ Přináší zprávu, že Bůh nás miluje a hledá už nyní. Nemusíme se nejprve změnit, abychom mohli být přijati. Jsme přijímáni – a proto se nemusíme bát pravdy o sobě a můžeme začít žít jinak.

Otrok svou chybu skrývá, protože se bojí, že bude potrestán nebo vyhnán. Syn ji může přiznat, protože ví, že přesto nepřestane být synem. To samozřejmě neznamená, že děti nelžou. Někdy se bojí trestu, jindy toho, že by zklamaly rodiče a ti že je už nebudou mít tak rádi. Nejsou si ještě jisté, že lásku neztratí tím, že udělaly něco špatného.

Podobně také my své chyby skrýváme a omlouváme, abychom si uchovali lásku a uznání druhých. A možná se stejně chováme před Bohem – jako bychom před ním museli udržovat zdání dobrého člověka. Ježíš nás však ujišťuje, že svou hodnotu ani Boží lásku nemusíme zachraňovat předstíráním. Právě jistota, že se nás Bůh nevzdává, nám dovoluje hřích pojmenovat – bez výmluv, ale také bez zoufalství. Můžeme říci: Ano, zhřešil jsem. Mýlil jsem se. Ublížil jsem. Potřebuji odpuštění a pomoc. Ježíš nás neosvobozuje tím, že by nám namluvil, že jsme bez hříchu. Osvobozuje nás od strachu přiznat, že hřešíme. A protože Syn zůstává v domě, může v něm dát místo i nám. „Když vás Syn osvobodí, budete skutečně svobodni.“

Na začátku rozhovoru stojí lidé, kteří v Ježíše uvěřili. Jak to s nimi dopadlo? Jeho slova je stále více pobuřovala. Když narušil jejich představu o vlastní svobodě, nezačali se ptát, zda na jeho slovech není něco pravdivého. Začali se bránit. Nakonec ho obvinili, že je posedlý, a chopili se kamenů. Ježíš se před nimi skryl a vyšel z chrámu.

Je to znepokojivé. Uvěřit ještě není totéž jako ve víře vytrvat. Můžeme být Ježíšem osloveni a nějaký čas s ním souhlasit, a přesto se proti němu obrátit ve chvíli, kdy nám řekne pravdu, kterou nechceme slyšet. Nechceme slyšet, že nejsme tak svobodní, jak si myslíme. Že svůj život nemáme úplně pod kontrolou. Že potřebujeme pomoc a odpuštění. Přiznat to znamená vzdát se představy, že si vystačíme sami.

Ježíš nám však tuto pravdu neříká proto, aby nás ponížil. Říká ji proto, aby nás osvobodil. Nemusíme před ním udržovat obraz dobrého a silného člověka. Můžeme přiznat svou slabost a svůj hřích, protože tím v jeho očích neztrácíme cenu. Zůstat v Ježíšově slovu znamená neutéci, když se dotkne našeho citlivého místa. Nezvednout kámen na obranu vlastní pravdy, ale zůstat a ptát se.

Kristus nám bere iluzi, že jsme svobodní. I když to bolí, bez tohoto poznání se nepohneme dál. Nemůžeme přijmout Kristovo osvobození, dokud trváme na tom, že je nepotřebujeme. Potřebujeme si před Bohem přiznat: Hřeším. Ubližuji druhým i sobě. Nedokážu se sám vysvobodit.

Ale tuto pravdu nevyslovujeme před přísným Bohem, který jen čeká na příležitost nás odsoudit. Vyslovujeme ji před tím, který o nás pravdu dávno zná, a přesto nás neopouští.

Vyznat hřích neznamena ztratit před Bohem svou cenu. Znamená to přestat před ním předstírat, že jeho pomoc nepotřebujeme. Amen.